

Beslutande

Rektor

Handläggare

Örjan Danielsson

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar - Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur (SOU 2021:65)

Beslut

Rektor beslutar att lämna yttrande över utredningen SOU 2021:65 enligt bilaga.

Bakgrund

Mälardalens universitet har beretts tillfälle att lämna yttrande över utredningen Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur (SOU 2021:65).

Forskningsinfrastruktur är en mycket viktig del i, och ofta direkt avgörande, för forskningens genomförande. Utredningen ger en omfattande beskrivning av nuvarande forskningsinfrastruktur och ger även ett antal förslag till styrning, prioritering och organisation av forskningsinfrastruktur nationellt.

Remissvaret har beretts av sektionen för forsknings-, samverkans- och innovationsstöd.

I beredningen har bedömning gällande jämställdhet gjorts. Bedömningen är att det inte finns några jämställdhetsaspekter som behöver beaktas

---

Prorektor beslutar, i rektors frånvaro, i närvaro av universitetsdirektör Karin Cardell efter föredragning av sektionschef Örjan Danielsson.

Lena Gumaelius
Prorektor

Örjan Danielsson
Föredragande

Yttrande

SOU 2021:65: Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur

Inledning

Utredningen ger en omfattande beskrivning av nuvarande forskningsinfrastruktur och en historik över hur den uppkommit. Bilden som ges är komplex och avsikten att skapa en bättre och långsiktig struktur är behjärtansvärd. Forskningsinfrastruktur är en mycket viktig del i, och ofta direkt avgörande, för forskningens genomförande. Det är av stor vikt att få en relevant planeringshorisont och säkrad finansiering för forskningsinfrastruktur då investeringar ofta är omfattande och tar tid.

Mälardalens universitet redovisar nedan kommentarer och ställningstaganden på de förslag som vi uppfattar som huvudpunkterna i utredningen.

Ställningstaganden från Mälardalens universitet

Styrning och prioritering av nationella forskningsinfrastrukturer (avsnitt 8.1)

Utredningen anser att den befintliga modellen och systemet för styrning och prioritering av den nationella forskningsinfrastrukturen fungerar väl och fyller sitt syfte. Utredningen anser samtidigt att denna modell bör utvecklas och förnyas för att på ett bättre sätt möta de krav som ställs på tydlighet och långsiktighet.

MDU:s kommentar: MDU delar uppfattningen att nuvarande modell för styrning och prioritering i huvudsak fungerar väl.

Utredningen ser ett behov av att utveckla den politiska styrningen, bland annat genom att en långsiktig övergripande strategisk inriktning av forskningsinfrastruktur inkluderas i den forskningspolitiska propositionen.

MDU:s kommentar: MDU delar uppfattningen att den långsiktiga strategin för forskningsinfrastruktur bör inkluderas i den forskningspolitiska propositionen.

Utredningen föreslår att låta fler relevanta aktörer bidra i processen med att ta fram den forskningspolitiska propositionen för att vidga perspektiven och bidra till ökad långsiktighet. Deltagandet i forskningsberedningen bör omfatta de politiska partierna i syfte att förankra långsiktiga beslut redan i beredningsarbetet. (8.1.2, s.232)

MDU:s kommentar: De ledamöter som ingår i forskningsberedningen har stor sakkunskap om forskning och förutsättningar för att genomföra forskning. MDU är mycket tveksamt till att även politiska partier ska ingå i beredningen inför beslut då detta avviker från ”normal statsförvaltning” där beslutande organ inte ska ha varit delaktiga i framtagande av beslutsförslag. Det skapar detaljstyrning, låsningar och försvårar ansvarstagande. Därför, att omfatta politiska partier i forskningsberedningen riskerar att leda till en direkt styrning av forskningen på ett sätt som inte gagnar Sverige. MDU avstyrker därför förslaget.

Universitetens och högskolornas ansvar och roll bör förtydligas när det gäller ansvaret för forskningsinfrastruktur, och de ska ges bättre förutsättningar att ta ett större ansvar för organisation, finansiering och prioritering av sådan forskningsinfrastruktur som inte klassificeras som särskilt nationellt intresse. (8.1.3, s. 233)

Utredningen föreslår att lärosätena ska kunna använda befintligt myndighetskapital från anslag för forskning till att finansiera anskaffning av forskningsinfrastruktur. Detta är en utökning av redan befintligt undantag från lånefinansiering. (8.2.2, s.237)

MDU:s kommentar: Det är bra om universitet och högskolor ges bättre förutsättningar för att ansvara för forskningsinfrastruktur, till exempel genom förstärkta basanslag och att myndighetskapital kan nyttjas för anskaffning av forskningsinfrastruktur. Samtidigt finns det svårigheter i att dela upp ansvaret för forskningsinfrastruktur beroende på klassificering i nationellt intresse eller inte. När blir en forskningsinfrastruktur av nationellt intresse och var avgörs det någonstans?

Finansiering av forskningsinfrastrukturer (avsnitt 8.2)

Utredningen bedömer att de sätt som statliga myndigheter kan finansiera forskningsinfrastruktur på tillfredsställer de grundläggande behoven. (8.2.1, s.235) Men det finns skäl att vidareutveckla den befintliga finansieringsmodellen och styrningen.

Utredningen föreslår bland annat att forskningsinfrastrukturer av särskilt nationellt intresse ska betraktas som samhällsinvesteringar och därmed finansieras via anslag beslutade av riksdagen. (8.2.2, s. 240)

MDU:s kommentar: Större forskningsinfrastrukturer av nationellt intresse bör betraktas som strategiskt viktiga för Sverige, och därmed bör riksdagen kunna ta det långsiktiga ansvaret för finansieringen av dessa. MDU tillstyrker förslaget.

Utredningen delar ESV:s förslag om att universitet och högskolor får ett särskilt bemyndigande att ta ut avgifter för att tillhandahålla nationella forskningsinfrastrukturer. Universitet och högskolor ska få besluta om avgifternas storlek och disponera avgiftsinkomsterna upp till full kostnadstäckning. (8.2.2, s. 239)

MDU:s kommentar: MDU tillstyrker förslaget.

Organisation av forskningsinfrastrukturer (avsnitt 8.3)

Enligt utredningens bedömning bör organisationen av forskningsinfrastrukturer vid lärosätena inte särskilt regleras, förutom där det redan görs (MAX IV och SciLifeLab), utan att det fortsätter ske genom direkt eller indirekt samverkan på frivillig basis. Utredningen pekar samtidigt på att det i en frivillig samverkan kan uppstå målkonflikter bland aktörerna som har konsekvenser för forskningen nationellt. (8.3.1, s. 245)

Utredningen föreslår att regeringen uppdrar åt den eller de myndigheter som regeringen finner lämpliga att stödja lärosätena i deras samverkansarbete om forskningsinfrastruktur. Stödet kan till exempel vara juridisk och förvaltningsmässig rådgivning. (8.3.2, s. 245)

MDU:s kommentar: Det finns styrkor och svagheter med nuvarande organisationsmodeller som bygger på främst frivillig samverkan men flexibiliteten att organisera verksamheten ändamålsenligt är nyckeln till bättre samverkan. Om och i så fall hur bör utredas.

Det saknas formella samarbetsplattformar och forum för att samordna arbetet mellan lärosätena. Att lämpliga myndigheter ges i uppdrag att ge lärosätena stöd i deras samverkansarbete om forskningsinfrastruktur är ett steg i rätt riktning. MDU tillstyrker förslaget.

Förslag gällande sammanhållen organisation för digital infrastruktur för forskning (avsnitt 8.5)

Utredningen föreslår att digitala infrastrukturer som understödjer forskning bör samlas i en gemensam organisation, och att verksamheten lämpligast bör bedrivas i myndighetsform. (8.5.1, s. 254)

MDU:s kommentar: MDU tillstyrker förslaget.

Forskningens krav på och behov av avancerad digital infrastruktur ökar. Långsiktiga och ekonomiskt hållbara lösningar är därför nödvändiga. Storskaliga beräkningar är standardverktyg för en stor del av forskningen. Tillgången till sådana tjänster är därför centrala för forskningen och måste ges stabila förutsättningar att uppgraderas, utvecklas och kunna göras tillgängliga efter behov. Högpresterande datorsystem bör klassas som forskningsinfrastruktur av nationellt intresse och bör organiseras så att hårdvara och kompetens kan bibehållas på högsta tekniska nivå.

Även arbetet med att stödja tillgänglighet, bevarande och återanvändning av forskningsdata kräver särskild kompetens som är viktig att upprätthålla långsiktigt. Det är inte ändamålsenligt att en kontinuerlig verksamhet såsom SND med viss periodicitet måste söka anslag i konkurrens hos Vetenskapsrådet.

MDU anser att en myndighet med ansvar för digital forskningsinfrastruktur bör ha stark förankring i universitetssektorn, för att tillgodose sektorns behov.

En framtida myndighet för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse (avsnitt 8.6)

Utredningen föreslår att regeringen prövar frågan att ge en ny myndighet huvudansvaret för finansiering av forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse. (8.6, s. 267)

MDU:s kommentar: MDU uppfattar att denna nya myndighet föreslås ha ett uppdrag som väsentligen skiljer sig från den föreslagna myndigheten för digital infrastruktur genom att fungera som finansiär för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse. Det är oklart vad som skulle förbättras av att flytta finansieringen av forskningsinfrastruktur till en ny myndighet. En stärkt koppling mellan forskning och forskningsinfrastruktur bör eftersträvas, och förutsättningarna för detta bör vara bättre under Vetenskapsrådets samordningsansvar.

MDU avstyrker förslaget.

Ökad tillgänglighet och deltagande vid forskningsinfrastrukturer (avsnitt 8.8)

Utredningen föreslår att regeringen ger Vinnova i uppdrag, att i samverkan med lärosätena och Vetenskapsrådet, ta fram en samlad plats där myndigheterna på frivillig basis kan synliggöra relevant information om tillgängliga forskningsinfrastrukturer (till exempel webbplats, användarvillkor, avgifter). (8.8.2, s. 276)

MDU:s kommentar: MDU tillstyrker förslaget.